

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๔๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ และมาตรา ๒๖๖ กรณีสมาชิกวุฒิสภา
จำนวนสามสิบห้าคน ยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยว่า กรรมการการเลือกตั้งพ้นจาก
ตำแหน่งด้วยเหตุขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพได้สิ้นสุดลงแล้วตั้งแต่วันที่
๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามอายุของวุฒิสภาตาม
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๓ (๑) โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑
วรรคสอง บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิก
วุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ได้เฉพาะการทำหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้
ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ (๑) ถึง (๓) แต่กรณีตามคำร้องเป็นการขอให้
พิจารณาวินิจฉัยถึงความเป็นกลางทางการเมือง และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่
ประจักษ์ของกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นกรณีที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๓๖ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ใน
วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงจะสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้ ตามที่บัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ ประกอบมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง จึงไม่ต้องด้วย
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้อง จะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อ
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ได้

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕

วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ และมาตรา ๒๖๖ กรณีสมาชิกวุฒิสภำจำนวนสามสิบห้าคน ยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยว่า กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ

ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ได้รับคำร้องของสมาชิกวุฒิสภำ จำนวนสามสิบห้าคน ซึ่งได้เข้าชื่อเสนอคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ว่า กรรมการการเลือกตั้งสามคน คือ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ นายปริญญา นาคฉัตริย์ และนายวีระชัย แนวนุญเษียร เป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากไม่มีความเป็นกลางทางการเมืองและขาดไร้ซึ่งความสัตย์สุจริต ตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓๖ ดังข้อเท็จจริงและเหตุผลต่อไปนี้

๑. พฤติการณ์ละเว้นหรือวินิจฉัยสั่งการโดยมิชอบ นับแต่นายกรัฐมนตรี พ้นตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ยุบสภาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จนปัจจุบัน กรรมการการเลือกตั้งทั้งสามมิได้รับผิดชอบรักษาหน้าที่และใช้อำนาจที่มีจัดการดูแลให้การเลือกตั้งทั่วไปเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม บ่งแสดงถึงความไม่เป็นกลางทางการเมือง ไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่อย่างชัดเจนเป็นหลายกรรมหลายวาระด้วยกัน คือ

๑.๑ การกำหนดวันเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งทั้งสามได้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ขอมให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดวันเลือกตั้งอันถูกละหุกว่าเหตุผลการเอาเปรียบพรรคการเมืองฝ่ายค้าน

เป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิประท้วงโดยไม่ส่งสมาชิกร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งนำมาซึ่งความเสียหายเกิดเป็นการเลือกตั้งอันไม่เป็นธรรม จนศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้การเลือกตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งหมดในที่สุด

๑.๒ การจัดหาเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้นำพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหญ่ส่งผู้สมัครเพียงพรรคเดียวมีโอกาสครองเสียงเด็ดขาดในสภาผู้แทนราษฎร จึงร่วมมือกับกรรมการการเลือกตั้งเพื่อผลักดันการเลือกตั้งให้สำเร็จเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบทุกเขต พร้อมทั้งต้องต่อสู้สร้างความชอบธรรมให้แก่การเลือกตั้งครั้งนี้ให้มากที่สุด คือมีผู้กบฏไม่ลงคะแนนเลือกผู้ใดให้น้อยที่สุดนั่นเอง

๑.๓ การจัดการเลือกตั้งใหม่ ตามกฎหมายเลือกตั้งได้ระบุว่าหากเขตใดมีผู้สมัครเพียงคนเดียวผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนขึ้นไป หากไม่ถึงเกณฑ์ก็ต้องเลือกตั้งใหม่ภายในสามสิบวัน ทำให้พรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหญ่ที่ส่งผู้สมัครเพียงพรรคเดียวประสบปัญหาเป็นอันมากในอันที่จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตที่ไม่ใช่ฐานเสียงของตน จึงต้องหาทางให้มีผู้สมัครจากพรรคการเมืองเล็กลงแข่งขันให้มากที่สุด เมื่อเสร็จการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แล้ว ก็ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตเหล่านี้เพียงบางเขตเท่านั้น ยังเหลือที่ยังไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นเขตที่หากเลือกตั้งซ้ำแล้วยังคาดหวังไม่ได้ว่าจะได้คะแนนเพิ่มถึงเกณฑ์ร้อยละยี่สิบหรือไม่

๑.๔ การเวียนเทียนผู้สมัคร แม้พรรคไทยรักไทยกับกรรมการการเลือกตั้งทั้งสามจะพยายามหาช่องทางให้มีผู้สมัครใหม่เข้ามาสมัครช่วยเหลือพรรคไทยรักไทยแล้วก็ตาม แต่ในเวลาอันฉุกเฉินนั้นก็ยังไม่อาจหาผู้สมัครที่มีคุณสมบัติมาลงสมัครได้ ในหลายเขตเลือกตั้งจึงจำเป็นต้องให้ผู้สมัครคนเดิมมาลงสมัครในเขตที่มีปัญหาด้วย ซึ่งนับว่าขัดต่อหลักการเป็นอย่างยิ่งที่ให้ผู้แพ้ในเขตอื่นมีสิทธิมาลงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใหม่ได้ในการเลือกตั้งครั้งเดียวกัน แต่กรรมการการเลือกตั้งทั้งสามกล้าที่จะกระทำและพยายามกลบเกลื่อนปัญหานี้ โดยมีหนังสือเวียนชี้แจงโดยคลุมเครือไปยังกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตที่เกี่ยวข้องว่า ไม่ใช่ประเด็นปัญหาที่จะหยิบยกขึ้นมาตัดสินสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ใด

๑.๕ การเร่งรัดการเลือกตั้งครั้งสุดท้าย ในเวลาที่เหลือเพียงเก้าวัน นับจากวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๕ ยังมีเขตเลือกตั้งที่ยังไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่อีกสิบสามเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัคร

รับเลือกตั้งคนเดียวและได้คะแนนไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งทั้งสาม ได้ตัดสินใจให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยประกาศรับสมัครรับเลือกตั้งวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕ และให้ตรวจคุณสมบัติภายในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๕ และเลือกตั้งวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕ ซึ่งถือว่าไม่เที่ยงธรรมกับผู้สมัครคนใหม่เพราะมีเวลาหาเสียงเพียงหนึ่งวัน แต่ผู้สมัครคนเดิมได้มีเวลาหาเสียงมาก่อนแล้ว ซึ่งแสดงถึงการได้เปรียบเสียเปรียบ นอกจากนี้กรรมการการเลือกตั้งยังเข้าแทรกแซงอำนาจกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตให้รับผู้สมัครโดยไม่มีเงื่อนไขจนกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตลาออกไปหนึ่งจังหวัด และเกิดปฏิกิริยาเป็นการประท้วงของประชาชนขึ้นโดยทั่วไป

๑.๖ การละเว้นไม่สะสางปัญหาจ้างวานพรรคการเมืองเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งหลังการรับสมัครเลือกตั้งครั้งแรก พรรคประชาธิปัตย์ได้ค้นพบหลักฐานอันน่าเชื่อถือว่ามีผู้นำพรรคไทยรักไทยร่วมกับคณะทำงานของพรรคการเมืองเล็กกลุ่มหนึ่งได้ร่วมมือกันสรรหาและจ้างวานบุคคลต่าง ๆ เข้าสมัครรับเลือกตั้งช่วยเหลือพรรคไทยรักไทยอย่างเป็นกระบวนการจนมีผู้สมัครกระจายตัวลงในเขตต่าง ๆ พรรคละหนึ่งเขต โดยไม่มีการประชาสัมพันธ์หรือแข่งขันกันเอง จึงได้นำเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในที่สุด

๒. ความไม่เป็นกลางทางการเมือง คำร้องให้ถอดถอนกรรมการการเลือกตั้งทั้งสามนี้มีประเด็นข้อกล่าวหา ไม่มีความเป็นกลางทางการเมืองและไม่สุจริตต่อหน้าที่อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญของกรรมการการเลือกตั้ง ปัญหาจึงมีว่า การละเว้นหรือการวินิจฉัยสั่งการโดยมิชอบด้วยกฎหมายดังที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ในทางกฎหมายแล้วเพียงพอหรือไม่ที่จะสรุปว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่เป็นกลางและความไม่สุจริตของบุคคลทั้งสาม

๓. คุณสมบัติ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ของกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้องเห็นว่า “ความเป็นกลางซื่อตรงต่อหน้าที่” เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่กรรมการการเลือกตั้งทุกคนจะต้องมีอยู่ตลอดไป หาได้ใช้พิจารณาแต่เฉพาะในชั้นสรรหาแต่อย่างเดียว การขาดคุณสมบัตินี้จึงเกิดขึ้นได้สองช่องทางคือ ตัวกรรมการการเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ถึงความไม่เป็นกลางทางการเมืองโดยตรง หากปรากฏว่าก่อนหรือหลังเข้ารับตำแหน่งก็ถือเป็นผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการการเลือกตั้ง

“ความไม่เป็นกลางทางการเมือง” ยังอาจเกิดขึ้นได้อีกช่องทางหนึ่ง เมื่อกรรมการการเลือกตั้งได้กระทำฝ่าฝืนในสถานภาพที่อาจทำลายความเป็นกลางนั้นได้ เช่นเป็นข้าราชการการเมือง ข้าราชการ

ประจำ หรือพนักงานของรัฐ หรือเข้าประกอบธุรกิจให้ต้องยึดติดแสวงหาประโยชน์ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ หากฝ่าฝืนเมื่อใดกฎหมายก็จะกำหนดว่ามี “ลักษณะต้องห้าม” ไม่อาจไว้วางใจให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปได้

๔. ผู้ร้องมีปัญหาการใช้กฎหมายที่ต้องชี้แจงอยู่อีกสองประการ คือ

๔.๑ ศาลรัฐธรรมนูญจะใช้บทบัญญัติโคมาวินิจฉัยถอดถอนกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญปัจจุบันได้กำหนดให้กรรมการการเลือกตั้งต้องพ้นจากตำแหน่งไว้ในมาตรา ๑๔๑ (๓) ว่า “ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือมาตรา ๑๓๕” ซึ่งก็อาจมีแนวทางตีความได้เป็นสองกรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง คำว่าคุณสมบัติในที่นี้ หมายถึง คุณสมบัติตามมาตรา ๑๓๗ เท่านั้น เช่น มีสัญชาติไทย จบปริญญาตรี เป็นต้น ส่วนลักษณะต้องห้ามหมายถึงที่มีอยู่ในทั้งสองมาตรา เช่น ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๓๗ หรือไม่รับตำแหน่งในบริษัท ตามมาตรา ๑๓๕ เป็นต้น ส่วนคุณสมบัติ “ความเป็นกลาง” ที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๓๖ นั้น แม้จะมีการกำหนดไว้แต่เนื่องจากไม่ใช่สองมาตรานี้ จึงนำมาใช้ถอดถอนกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้

กรณีที่สอง คำว่าคุณสมบัติในที่นี้แยกบัญญัติไว้เป็นคำกลาง หมายถึงคุณสมบัติในทุกมาตราที่ กรรมการการเลือกตั้งจะต้องมีทั้งความเป็นกลางตามมาตรา ๑๓๖ และคุณสมบัติอื่นตามมาตรา ๑๓๗ ด้วย ส่วนลักษณะต้องห้ามนั้น กฎหมายได้แยกบัญญัติต่างหากโดยใช้คำว่า ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือมาตรา ๑๓๕

๔.๒ สมาชิกวุฒิสภาที่อยู่ในระหว่างรักษาการมีอำนาจยื่นคำร้องหรือไม่

ผู้ร้องเห็นว่า กระทำได้เพราะปัญหาการแต่งตั้งถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ถือเป็นหน้าที่ประจำในบ้านเมืองที่จะต้องมีส่วนดูแลรักษาการอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหลักข้อนี้ปรากฏชัดเจน ในมาตรา ๑๖๘ (๓) ที่ให้สมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากสมาชิกภาพและรักษาการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง ยังมีหน้าที่เข้าประชุมให้ที่ประชุมวุฒิสภาก่อนถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งองค์กรอิสระได้ การยื่นคำร้องให้วินิจฉัยกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากขาดคุณสมบัติ เป็นหน้าที่ในลักษณะเดียวกัน ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภารักษาการ จึงยังคงมีหน้าที่ตรวจสอบกรรมการการเลือกตั้งด้วย

สำหรับปัญหาว่าจะต้องมีผู้ยื่นคำร้องเป็นจำนวนเท่าใดนั้น มาตรา ๑๔๒ กำหนดให้มีจำนวนหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา คำว่า “เท่าที่มีอยู่” นี้ ต้องตีความให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่ว่า การตรวจสอบคุณสมบัติและถอดถอนผู้ไม่สมควรดำรงตำแหน่งนั้น

เป็นหน้าที่ประจำที่ต้องมีผู้ดูแลตลอดไป ไม่ว่าในขณะนั้น วุฒิสภาจะอยู่ในระหว่างรักษาการหรือไม่ก็ตามก็ต้องกระทำหน้าที่นี้ได้เสมอ โดยถือเกณฑ์เกินหนึ่งในสิบก็เพียงพอแล้ว

ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา เมื่อได้รับคำร้องแล้วพิจารณาเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะนี้ยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๘ ของรัฐธรรมนูญ ในการตีความเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่ง มีความเห็นเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก เห็นว่าการตีความตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎหมายมหาชนจะต้องนำนิติวิธีทางกฎหมายมหาชนมาใช้บังคับ กล่าวคือ จะต้องตีความตามลายลักษณ์อักษรและต้องเป็นไปอย่างเคร่งครัด ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ย่อมจะปฏิบัติหน้าที่ได้แต่เฉพาะในกิจการที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ เท่านั้น แต่ตามมาตรา ๑๔๒ ของรัฐธรรมนูญ เป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๕ นั้น มิใช่เป็นการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๘ (๑) (๒) และ (๓) แต่อย่างใด ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้จึงไม่สามารถใช้อำนาจในการเสนอเรื่องต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ได้

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าการตีความเกี่ยวกับปัญหาการใช้อำนาจและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๖๘ นั้น จะต้องตีความในลักษณะที่เป็นไปเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ รวมทั้งจะต้องสามารถควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐได้ตามหลักนิติรัฐ ซึ่งกรรมการการเลือกตั้งนั้นถือเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ จึงเห็นได้ว่ากรรมการการเลือกตั้งย่อมต้องถูกตรวจสอบได้ตลอดเวลา ประกอบกับปัญหาการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญนี้ ก็ถือเป็นหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่รักษาการอยู่ต้องดูแล ซึ่งมีการรับรองไว้ชัดเจนแล้วในมาตรา ๑๖๘ (๓) ที่บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากสมาชิกภาพและรักษาการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง ยังคงมีหน้าที่ถอดถอน

ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น การยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุขาดคุณสมบัติก็ถือเป็นหน้าที่ที่สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเห็นว่า บัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ มีเจตนารมณ์เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามและการกระทำต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ โดยให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเพียงตรวจสอบความถูกต้องของคำร้อง หากเป็นการดำเนินการที่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และเรื่องนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วางบรรทัดฐานในการเสนอคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เกี่ยวกับกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรไว้แล้ว เมื่อขณะนี้ได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาว่ามีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใด โดยมีสมาชิกวุฒิสภาอย่างน้อย ๒ กลุ่ม ได้มีความเห็นโต้แย้งกันอย่างชัดเจน ในฐานะผู้ที่ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวถือเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแล้ว ประธานรัฐสภาในฐานะผู้ใช้อำนาจจึงไม่สามารถใช้อำนาจดุลพินิจเป็นประการอื่นได้ นอกจากการส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๕๒ วรรคสอง ได้ตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เสนอคำร้องแล้ว เห็นว่ามีสมาชิกวุฒิสภาร่วมลงชื่อในคำร้องมาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ แล้ว ประธานรัฐสภาจึงต้องส่งคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

๑. สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วนับแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕ จะสามารถยื่นเรื่องต่อประธานรัฐสภาเพื่อส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้กรรมการการเลือกตั้งทั้งสามคน พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุขาดคุณสมบัติตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ได้หรือไม่
๒. หากสมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕ สามารถยื่นคำร้องตามข้อ ๑ ได้ คำร้องดังกล่าวจะเป็นผลให้กรรมการการเลือกตั้งทั้งสามคน คือ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ นายปริญญา นาคฉัตริย์ และนายวิระชัย แนวนุญเนียร ต้องพ้นจากตำแหน่งหรือไม่

ต่อมา ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ส่งหนังสือรัฐสภา ที่ สผ ๐๐๐๑/๔๐๘๖ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ เรื่อง ขอให้ยับยั้งการส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยให้กรรมการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามคน สรุปเหตุผลของการขอให้ยับยั้งได้ว่า การทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภารักษาการนั้น มีการจำกัดไว้โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๑ ประกอบกับมาตรา ๑๖๘ กล่าวคือ อายุวุฒิสภามีกำหนดคราวละหกปี นับแต่วันเลือกตั้ง ซึ่งหมดวาระลงแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ กลายเป็นอดีตสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว แต่ที่ยังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในฐานะสมาชิกวุฒิสภารักษาการได้นั้น ก็เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ ซึ่งหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภารักษาการจะกระทำได้เพียงสามกรณี คือ

๑. หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๒๓

๒. การทำหน้าที่เลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๗๔ (๓) มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๕ (๓) มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๓๐๒ และมาตรา ๓๑๒

๓. ทำหน้าที่พิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญมิได้ให้อำนาจหน้าที่แก่สมาชิกวุฒิสภารักษาการทำหน้าที่อื่นนอกจากหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ ดังนั้น การเข้าชื่อเพื่อร้องขอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ซึ่งบัญญัติไว้ชัดเจนว่า...สมาชิกวุฒิสภา...มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติ...คำร้องของสมาชิกวุฒิสภารักษาการทั้งสามสิบห้าคนนั้น จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ การยื่นหนังสือตามหนังสือที่อ้างถึงจึงเป็นเพียงการขอใช้สิทธิของประชาชนโดยทั่วไปเท่านั้น อีกทั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๓๗ มีความแตกต่างจากความหมายในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ เนื่องจากเป็นคนละเรื่องกัน ความตามมาตรา ๑๓๖ เป็นพฤติกรรม เป็นบทบาท หรือการกระทำของบุคคลเมื่อบุคคลที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้งจนได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการการเลือกตั้งแล้ว ย่อมต้องแสดงว่า บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ หากปรากฏในภายหลังว่าผู้นั้นไม่เป็นบุคคล

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ ต้องดำเนินการตามขบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งไม่ใช่การดำเนินการตามมาตรา ๑๔๒ แต่อย่างใด

กรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเคยยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งเพราะมีที่มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ภายหลังที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งแล้วแต่บังคับไม่ได้ ย่อมเป็นอุทหากรรมและเป็นบรรทัดฐานในแนวทางที่จะปฏิบัติต่อไปไว้อย่างชัดเจน ปัญหาที่มีอยู่ในขณะนี้ก็เป็นเรื่องในลักษณะเดียวกัน หากประธานรัฐสภารับคำร้องที่อ้างถึงส่งไปยังศาลรัฐธรรมนูญก็จะเป็นปัญหากระทบต่อสถาบันวุฒิสภา

เมื่อกรรมการการเลือกตั้งได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งแล้ว แต่ปรากฏต่อมาภายหลังว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร้ายชัดผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายดังปรากฏในคำร้อง จึงต้องเป็นเรื่องที่ต้องนำเข้าสู่ขบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่ง ตามนัยแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๓ มาตรา ๓๐๔ และมาตรา ๓๐๗ รวมทั้งมาตรา ๓๐๘ ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแม้จะดำรงตำแหน่งอยู่ในวาระปกติก็ไม่มีสิทธิที่จะเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาต่อกรณีดังกล่าวนี้ได้ หากแต่เป็นสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดเข้าชื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ปปช. ไต่สวนว่า ข้อกล่าวหาตามคำร้องมีมูลหรือไม่เพียงใด หากมีมูลก็ให้สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงมติให้ถอดถอนกรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งหรือทั้งหมดออกจากตำแหน่งต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง และมีคำสั่งให้รับหนังสือของประธานวุฒิสภาตามหนังสือรัฐสภา ที่ สผ ๐๐๐๑/๔๐๘๖ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ เรื่อง ขอให้ยับยั้งการส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยให้กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมไว้ในสำนวน

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และรับคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามสิบห้าคนที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วนับแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ หรือไม่ ซึ่งมีประเด็นพิจารณาทั้งสองประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ในห้องคํานั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ประธานรัฐสภาจะส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๔๒ มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ เป็นอำนาจหน้าที่ของประธานรัฐสภา โดยประธานรัฐสภาที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบคำร้องนั้นให้เป็นที่ไปตามเงื่อนไขที่มาตรา ๑๔๒ กำหนดไว้ แต่กรณีที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามคำขอทำคำร้องข้อ (๑) ว่า สมาชิกวุฒิสภา ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วนับแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ จะสามารถยื่นเรื่องต่อประธานรัฐสภา เพื่อส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้กรรมการการเลือกตั้งทั้งสามคนพ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุขาดคุณสมบัติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ได้หรือไม่ นั้น เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาโดยที่ประธานรัฐสภาซึ่งได้รับคำร้องมายังไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ของตนพิจารณาตรวจสอบคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาว่า เป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ หรือไม่ อีกทั้งสมาชิกวุฒิสภา จำนวนตามที่ยื่นคำร้อง ก็ไม่ใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ เป็นเพียงองค์ประกอบของวุฒิสภาที่มีสถานะ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีปัญหาความคิดเห็นแตกต่างกันระหว่างสมาชิกวุฒิสภา ไม่ใช่ปัญหาขององค์กรวุฒิสภา จึงถือว่ายังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๖ ตามคำขอจึงเป็นเพียงการหารือ ไม่ใช่กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร ตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๒ คน คือ นายผัน จันทรปาน นายจิระ บุญพจนสุนทร นายจุมพล ณ สงขลา นายพนพล เสงเจริญ นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายมงคล สระฐาน นายมานิต วิทยาเต็ม นายศักดิ์ เดชาชาญ นายสุธี สุทธิสมบูรณ์ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโซ นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง จึงวินิจฉัยไม่รับคำร้องในส่วนนี้ไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ส่วนนายสุวิทย์ ธีรพงษ์ รับคำร้องในส่วนนี้ไว้พิจารณาตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ เนื่องจากเป็นคำร้องที่มีรายการเป็นไปตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๖ ส่วนจะรับคำร้องไว้

วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่ นั้น ต้องเป็นกรณีหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้อง
นี้ไว้พิจารณาตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖
ข้อ ๑๒ แล้ว

ประเด็นที่สอง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามสิบห้าคน
ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วนับแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๔๒ หรือไม่

มาตรา ๑๓๐ บัญญัติว่า “อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละหกปีนับแต่วันเลือกตั้ง”

มาตรา ๑๓๑ บัญญัติว่า “เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตรา
พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้ง
ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งต้องกำหนดเป็นวันเดียวกัน
ทั่วราชอาณาจักร

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ใน
วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่
จะเข้ารับหน้าที่”

มาตรา ๑๓๓ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ...

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา”

มาตรา ๑๓๖ บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง
และกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลาง
ทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ
ตามวรรคหนึ่ง”

มาตรา ๑๓๗ บัญญัติว่า “กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม
ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)

(๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(๗) ไม่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน”

มาตรา ๑๓๘ บัญญัติว่า “กรรมการการเลือกตั้งต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของผู้ที่ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้ที่ได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือ แสดงให้เห็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้ที่มีได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนดให้ถือว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๔๒ บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๘ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานรัฐสภา และประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้งด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๑๖๘ บัญญัติว่า “ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎร ถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้เว้นแต่เป็นกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การประชุมที่ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๕ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๒๓ โดยถือคะแนนเสียงจากจำนวนสมาชิกของวุฒิสภา

(๒) การประชุมที่ให้วุฒิสภำทำหน้าที่เลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๗๔ (๓) มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๙ (๓) มาตรา ๒๘๗ มาตรา ๓๐๒ และมาตรา ๓๑๒

(๓) การประชุมที่ให้วุฒิสภำทำหน้าที่พิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง”

พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๐ บัญญัติให้อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละหกปี นับแต่วันเลือกตั้ง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลง เมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา และในกรณีที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง ก็บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ โดยมีอำนาจดำเนินการได้ เฉพาะกรณีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ (๑) ถึง (๓) เท่านั้น และการที่จะยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ได้นั้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ดังนี้ คือ ผู้ร้องจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ สมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา เข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญและเป็นการ ร้องขอให้วินิจฉัยว่า กรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๓๗ หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๕ ประธานรัฐสภาจึงจะสามารถส่งคำร้องนั้น ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒

กรณีตามคำร้อง ผู้ร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพได้สิ้นสุดลงแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามอายุของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๐ และ มาตรา ๑๓๓ (๑) โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ได้เฉพาะการทำหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ (๑) ถึง (๓) แต่ตามคำร้องเป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัย ถึงความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ของกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกรณีที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ให้สมาชิกวุฒิสภา ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงจะสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้ ตามที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ ประกอบมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง กรณีตามคำร้องจึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ได้

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก จำนวน ๗ คน เห็นว่า กรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๖ คน คือ นายจุมพล ณ สงขลา นายมานิต วิทยาเต็ม นายศักดิ์ เตชะชาญ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโช และนายอุระ หวังอ้อมกลาง เห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วไม่สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อส่งคำร้อง ไปยังศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑ คน คือ นายปรีชา เฉลิมวิชัย เห็นว่า จำนวนสมาชิกวุฒิสภาสามสิบห้าคน ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของ มาตรา ๑๔๒ ในส่วนที่ว่าจะต้องมีสมาชิกวุฒิสภาารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เพราะขณะที่เข้าชื่อร้องขอไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องด้วยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงด้วยเหตุมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรคงเหลือ วุฒิสภาเพียงสภาเดียว จึงไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย จำนวน ๖ คน เห็นว่า ให้รับคำร้องในส่วนนี้ไว้ พิจารณาวินิจฉัย โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๔ คน คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร นายนพดล เสงเจริญ นายมงคล สระฐาน และนางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ เห็นว่า ให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ คน คือ นายผัน จันทรปาน และนายสุวิทย์

ธีรพงษ์ เห็นว่า ให้รับคำร้องในส่วนนี้ไว้พิจารณาตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ เนื่องจากเป็นคำร้องที่มีรายการเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๖ ส่วนการพิจารณาว่าจะรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ หรือไม่ นั้น ต้องเป็นกรณีภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องนี้ไว้พิจารณา ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ แล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

นายผัน จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ ประธานที่ประชุมคณะตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ
นายจิระ บุญพจนสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เศษชาชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุธี สุทธิสมบุรณ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายนพดล เสงเจริญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระแก้ว	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมานิต วิทยาเต็ม	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ